

Overweging

In veel christelijke iconografie van het pinksterverhaal zijn de vurige tongen die zich op de leerlingen neerzetten, gereduceerd tot vredige vlammetjes. Het lijkt alsof er op hun hoofden een kaarsje brandt. Het verhaal zelf geeft een andere indruk. De leerlingen horen een hevig gedruis. Het lijkt op een stormwind uit de hemel die in hele huis voelbaar is. En ze zien een geweldig vuur waarvan de vlammen ieder van hen treft.

De beschrijving doet denken aan de Bijbelse verhalen waarin God verschijnt. Wind en vuur zijn de verschijnselen waarmee God aanwezig komt. Ze illustreren de macht en de majesteit van God. Voor de mensen die het meemaken, wekken ze ontzag voor de overweldigende grootheid van God. De Bijbel bevat veel van dergelijke verhalen. Een voorbeeld is de verschijning van God aan het volk Israël tijdens de woestijntocht na de bevrijding uit Egypte. Het boek van de uittocht verhaalt hoe God neerdaalt op de Sinaï. Boven de berg hangt een dichte wolk. Er klinkt een machtig bazuingeschal en de Israëlieten beven van angst. De Sinaï is helemaal in rook gehuld en God daalt neer in vuur. Heel het volk is met ontzetting geslagen.

In het Pinksterverhaal gaat het echt over stormwind en vlammend vuur. In de Bijbelse talen heeft het woord voor wind meerdere betekenissen. Naast stormwind betekent het ook adem en geest. Zo blaast God de mens levensadem in zijn neus. En dat maakt de mens tot een levend wezen. De adem die in ons op en neer gaat, is ons door God ingeblazen. Onze adem is de adem van God. Psalm 104 vertelt dat als God aan de schepselen zijn adem ontnemt, ze naar lucht snakken en en tot stof terug keren. Maar schenkt God zijn zegen, dan worden ze herschapen. God geeft zo de aarde een nieuwe gezicht. De geest van God is niet alleen een stormwind die ontzag opwekt. Hij is ook de adem die ons leven geeft en ons helemaal vervult.

Ook het Bijbelse woord voor vuur heeft een meer zinnige draagwijdte. Dat kun je alleen al zien in de twee boeken die Lucas geschreven heeft. In het begin van het evangelie volgens Lucas wordt verteld hoe Johannes de Doper doopt met water. Na hem komt iemand die de mensen doopt in heilige geest en vuur. Gedoopt worden is helemaal ondergedompeld worden in. Gedoopt worden in heilige geest en vuur verwijst uiteraard naar het pinkstergebeuren. Gedoopt worden in vuur geeft een nieuw elan. Dat is al te zien aan het einde van het eerste boek van Lucas. In het laatste hoofdstuk van het evangelie vertelt Lucas hoe twee van de leerlingen op weg zijn naar Emmaüs. 's Avonds bij de maaltijd herkennen ze Jezus bij het breken van het brood. Ze zeggen tegen elkaar: 'Brandde ons hart niet toen hij onderweg tot ons sprak?' Het woord van Jezus en zijn uitleg van de Schrift ontsteekt in hen het vuur van een nieuw besef. Dat geeft hen de moed om aan de andere leerlingen in Jeruzalem te gaan vertellen wat hen is overkomen.

Johannes de Doper zegt nog meer over het vuur waarmee hij die na hem komt, doopt. Hij reinigt de dorsvloer. Het graan verzamelt hij in schuren, maar het kaf verbrandt hij in onblusbaar vuur. Tot voor kort heb die uitspraak over de scheiding tussen het kaf en het koren altijd begrepen als een oordeelstekst. Het is een scheiding tussen de mensen die wel en de mensen die geen vruchten van bekering hebben voortgebracht. Maar de afgelopen week viel mijn aandacht op het woord reinigen. Dat geeft een ander verstaan. Wij zijn als de dorsvloer. Ieder van ons bestaat uit graan en uit kaf. Sommige delen van ons worden bewaard. Van andere delen worden we gezuiverd omdat ze worden verbrand. Het vuur waarin de geest van God ons onderdompelt, zuivert ons van die delen die niet bijdragen aan de liefde voor God en de liefde voor onze medemensen. Een mooi voorbeeld van de reinigende kracht van het vuur is het roepingsvisioen van de profeet Jesaja. Jesaja ziet God, gezeten op een hoge troon. De tempel schudt in zijn voegen en staat helemaal vol rook. Jesaja waant zich verloren want hij heeft God gezien. Hij kan Gods woord niet verkondigen, want hij heeft onreine lippen. Maar

dan neemt een van de serafs met een tang een gloeiende kool van het brandofferaltair en raakt daarmee de mond van Jesaja aan en reinigt zo zijn lippen.

Gedoopt worden in heilige geest en vuur krijgt nu een nieuwe betekenis. Het nieuwe elan dat een gevolg is van de onderdompeling in geest en vuur, is het resultaat van een grondig omvormingsproces. Het is het wegbranden van alles wat het nieuwe elan in de weg staat. Johannes van het Kruis, een van de grootste mystici uit de christelijke traditie, geeft een mooie beschrijving van deze omvorming. Het eerste dat het vuur doet, als het zich hecht aan het hout, is het hout drogen. Het doet het hout huilen. Met het woord huilen wordt bedoeld op het sissen van het vocht als het door de hitte van het vuur uit het hout wordt gedreven. Vervolgens maakt het vuur het hout zwart, donker en lelijk. Het gaat ook een beetje stinken. Alle lelijke en donkere eigenschappen worden door het vuur uit het hout verjaagd. Het vuur verhit het hout en laat het ontbranden. Het vormt het hout om en maakt het even mooi als het vuur zelf. Alle eigenschappen van het vuur zijn nu in het hout aanwezig. Het is droog en het droogt. Het is warm en het verwarmt. Het is helder en het verheldert.

Ook wij als volgelingen van Jezus zijn gedoopt in heilige geest en vuur. Ook voor ons is een dergelijke omvorming mogelijk. Ook voor ons is het mogelijk dat we ontwaken uit onze wintervroomheid en worden aangestoken door het pinkstervuur. Ook in ons kan de liefde van God voor ons onze liefde voor onze medemensen wekken. 'Liefde die liefde wekt: vuur dat ons loutert.' Ook wij kunnen worden tot een gloed van liefde die niet alleen in zelf warmte is maar ook warmte uitstraalt, niet alleen licht is, maar ook licht geeft in de duisternis. Ook in onze vurige liefde kunnen we de geest van God herkennen.

Huub Welzen o.carm.